

Ræðe flutt er í landsfundin
Kul. a) Hrafnagil, 2-4. 4. 1950.
(Ófullkominn - punktar, bæri inni -
játmóðum)

Góðu kvennalistakonur.

Við erum á okkar 8. landsfundi. Við erum að leggja upp í þriðju
þingkosningar og eigmun þrennar sveitastjórnarkosningar að baki.

Í minum huga er um að ræða úrslitakosningar. Okkur finnst við
e.t.v. ekki hafa haft erindi sem erfiði og vissulega hefur verið á
krattan að sækja. Hannski reyndist vegurinn grýttari og erfiðari
en við sætuðum. Við höfum þó viljað hugga okkur við það að við
höfum megnat að losa um þó nokkra steina og hreinsað aðeins til á
göngunni þannig að hún verði konum greiðfærari en áður var og
þá á ég auðvitað ekki bara við þinggjum heldur lifsgöngu allra

kvenna. Starfssinn að því. Þos mal fru þugóttill sferings
17 hau - breytt, ætluð. mældi dálki: þugóttill Hilmik
En hverju höfum við áorkað? Við ihugum það auðvitað oft hverf
og ein. Við tölum um það og aðspurðar höfum við ýmis svör á
takteinum. Eðli málsins samkvæmt er ekki mikil um samþykkt
mál né annan meðlanlegan árangur.

Við nefnum þá heist viðhorfsbreytingar, aðallega hjá konum. Að
við höfum vakið upp umræðu sem ekki verður svo glatt kveðin
miður. Að við höfum kveikt vonarneista í brjóstum kvenna sem
ekki svo glatt verður slökktur. Allt með réttu, vona ég. En þó er
svo kornið að ég er meira efist nú en ég hef nokkru sinni verið
bessi 8 ár. Ekki að ég efist um tilgang, réttmæti eða nauðsyn
bessarar baráttu heldur hitt hvort umræðurnar,
viðhorfsbreytingarnar eða vonarneistinn dafni og lífi eins vel og ég
og eflaust við flestar héldum eða vildum halda. Mér finnst miða
aftur á bak um bessar mundir.

Eftir 8 - 9 ára starf eftir því við hvað við miðurn eru
staðreyndirnar bessar. Konur, sem eru stærsti höpur þeirra
launþega sem hægt er að koma höndum yfir, hafa með bjóðarsátt
verið svinþeygðar. Mánast yfirlýstir sökudólgar alls sem aflaga fór
enda ekki að sökum að spyrja. Verðbólgan, bessi sérislenski
vanþróunargestur, hvar af landi brott eins og hendi væri veifað og
heldur sig nú aðallega í Suður-Ameriku og þess háttar löndum.

Launamunur hefur aukist og atvinnu- og öryggileysi kvenna
sörmuleiðis. Alls konar félagslegvandarmál hrannast upp og taka á
sig se átakanlegri myndir. Mügmennska og ofbeldiskennnd afþreyning
setur se meiri svip á daglegt líf. Málefni kvenna, þeirra
skjölstæðinga drukkna í gný peningaflaumsins. Gripadýrkun
blómstrar sem aldrei fyrr og allt sem skemmti geisti glæsimyndina
er illa þokkað, þirra bara og þykir eins og hvort annað
leiðindabras.

Hinn Vigdjarfi Tarsan er meðattur á staðinn tvíefldur og í banastuði.
Glæsileg Tarsanóp hljóma í frumskóginum og yfirgræfa allt.
Konungar skógarins sveifla sér í orðafléttum glæsileikans milli
timarmótatrjáanna og svifa svo hátt að þeir hvorki sjá ne høyra
botngróðurinn þar sem Jane húkir. Þó ~~síðu~~ sunnar haldi að þær

· séu í um það bil miðju tré jafnval ein og ein haldi því fram að hún sé á trjátopnum eða gæti að minnsta kosti verið það ef hún vildi.

En höldum okkur við jörðina. Ýmsar blikur eru á lofti. Prófkjörin blessuð sýna það vel að konur mega sín einskis, það hlustar enginn á þær finnist engum neitt um vett að þær nái málí. Og það virðist ekki sinu sinni valda áhyggjum hjá konum sjálfum þær segja bara það voru svo margir hæfir frambjóðendur að við meggurni vel við una.

En verst af öllu fyrir okkur er þó að við virðumst ná eyrum æ færri kvenna og sífellt fleiri konur virðast beinlinis andenúnar okkur.

O Og þó ekki sé um andúð að ræða er vandi að finna traust - vonleysið kernur í stað andúðar.

Hvað hefur gerst? Hvað er orðið um gleðina, vonina, viðhorfsbreytinguna og umræðurnar? Var aldrei nein alvara bak við þetta allt var bara smá uppsafnaður þrysingur sem þurfti að tappa af?

Pað er auðvitað hægt að finna og nefna til sögunnar margar skýringar á ástandinu sem er konum svona fjandsamlegt og drengur úr þeim allan mátt en hér skulum við leita skýringa hjá okkur sjálfum. Við erum að leggja út í koeningabaráttu að minu viti úrslitabaráttu. Pað er nú eða aldrei. Við verðum sjálfar að ráð örlögurn okkar. Til þess að svo megi verða verðum við að spyrja okkur sjálfar knýjandi spurninga og leita svara við þeim. Af hverju náum við ekki til fleiri kvenna, því tekst okkur ekki að koma til skila erindi okkar.

O Eg hygg að algengasta svarið utan Kvennalistans við spurningunni - Hveri vegna Kvennalisti? - sé: Til að koma fleiri konum á þing - svo er kannski talað sitthvað um dagvistarnál á aftir. En "til að koma konum á þing" er eina örugga svarið - eina sem allir vita. I kjölfarið kernur svo - og það hefur tekist - er nú ekki kornið nóg? - liggur svo innan sviga í loftinu

Pað er alvarlegt mál ef ekki hefur betur til tekist að skila innihaldi og tilgangi kvennabaráttu. En í þessari úrslitabaráttu sem framundan er, verðum við að knýja fram svör hjá íslenskum konum, hvað vilja þær? Ekki virðast þær ánægðar með ástandið en ekki virðast þær heldur upp til hópa vera tilbúnar að leggja sitt af mörkum til breytinga. Ekki trúua þær á konur, ekki treysta þær þeim

Eða heyrá þær ekki þann tón sem sætlað var að skilja okkur frá þórum. Er sérstaða okkar ekki nógu skýr.

Eg vil taka undir með Kristinu Einarsdóttur þegar hún sagði aðan að við hefðum mjög skyra stefnu í málum sem við fengjum til

umfjöllunar þó hún kæmist ekki alltaf til skila.

En höfum við verið nögu skýrar, nögu sérkennandi, nögu afdráttalausar og óhræddar þegar það kemur að raunverulegum glimnum, þ.e.a.s. glimum við breytt þjóðfélag ekki bara kætt. Glimum við annað verðmætarnat, önnur lifsgildi.

Það verður að breyta gildismati, segjurni við og erum allar samræðla um það og reyndar flestar konur landsins og fjölmargir karlmenn lika.

En i hverju er þetta nýja gildismat fólgjö - þar er hængur. Við höfum ekki getað skilgreint markið nögu vel. Æg veit að við vitum á einhvern óljósan máta hvað við erum að tala um en við orðum það ekki næginlega skýrt. Við getum auðvitað skki kornið með endanleg svör við nokkrum hlut en við vikjumst undan að koma rneð næsta svar, næsta skref.

Hvernig ætlum við t.d. að ganga á hölm við neyslu, græðgjis og peringahygjuna. Viljum við hjálparmeðul fyrir þá fjölmörgu sem verða undir í þeirri harðvítugu keppni sem þar er háð eða ætlum við að ráðast að þessi blindu skammsýnu lifsgildi og þá hvernig. Breytt verðmætarnat og gildismat eru þau orð sem við notum hvað rnest - en hvað eignum við við?

Hvernig lítur útopian út - hvers konar samfélag er það? Hvernig er rekstri þess háttar, hvaðan koma peringar til allra góðra málá, hvernig er þeirra aflað og hvernig er þeim ráðstafað.

Hvernig launakerfi viljum við, algjört launajafnrétti eða sama rétt kvenna og karla til launamisréttis eða minna. Þessu höfum við ekki svarað. Erum við tilbúnar til að hvetja konur til að stofna eigin verkalýðshreyfingu? Viljum við segja okkur úr eigin félögum?

Hvernig á eignarhaldi á auðlindum, fyrirtækjum og atvinnutækjum að vera háttar? Hvaða rekstrarform erum við að tala um?

Teljum við hvata til frumkvæðis, menntunar og framkværrinda kvíkna af peringum, þ.e. umbunaleiðir eða eru einhverjir aðrir eiginleikar sem hægt er að virkja til sömu hluta.

Hvert er hlutverk ríkisins? Hversu umfangsmikill á ríkisreksturinn að vera?

Hvernig á að reka welfærðarkerfi, félagslega aðstoð þar sem samhjálp er í fyrirrúmi? Eiga allir að njóta aðstoðar til jafns eða að beina sjónum til þeirra sem eru mest þurfandi? Eiga tekjur að ráða eða hið almenna sjónarmið að réttur eins sé réttur allra?

Petta skiptir mæli í sambandi t.d. við ellilifeyri, bestur af ýmsu tagi, námslán o.m.fl.

Valddreifing - byggðarmál viljurni við aukið vald heim i hérað. S. stjórnsýslustigið eða hvernig a valddreifing að vera í raun. Höfum við tekið afstöðu til þess hvernig við teljum að best sé að haga hyggð i landinu, umfram hið almenna að landinu eigi að halda í byggð. Hvar eiga ékvarðanirnar um það að liegja, heima í héraði eða hvað?

Hollt veganeisti í leit að því svari kann að felast í því að taka sáman karla og konur annars vegar, stöðu þeirra og ábyrgð eða ábyrgðaleysi og hins vegar þéttbýli - dreifbýli. Höfuðborgarsvæðið annars vegar, landsbyggðina alla hins vegar, þéttbýlissveði á landshyggðinni annars vegar, strjálbýli hins vegar.

Landbunaðarmálin eru mjög í lausu lofti hjá okkur. Við erum á móti innflutningi á landbunaðarvörum. Hvers vegna? Svörum þeirri spurningu. Hvað finnst okkur um kvótakerfið? Er það rætt í sjálfa sér eða er framkvæmdirin rong? Hvað með sjóðakerfið, riðurgreiðslur? Við þurfum að svara þessu af sömu djörfung eins og við höfum gert í málefnum sjávarútvegsins, stóriðju o.fl.

Við tölum um náttúruvernd - segjum: göngum ekki á gögn né gæði jarðarinnar, ofbjóðum ekki. Til þess þarf að breyta lifnaðarháttum segjum við. Hverju þarf að breyta og af hverju erum við persónulega tilbúnar að láta?

Ég gæti haldið lengi áfram en ég er ekki að sernja stefnuskrá hér og nú, einungis að brýna okkur til átaka í stefnuskrárvinnumi, spyrja okkur sjálfar. Hinkennist stefna okkar og hugmyndafræði, af viðgerða og viðhaldspjónustu eða stefnum við raunverulega að annars konar þjóðfélagi. Erum við að reyna að mykja og sveigja hefðir að okkur og okkar þörfum eða er það yfirleitt nothæft. Við ræðum of mikilvægt að miðið um ytri skilyrði en víkjumst stundum undan inritaki. Skólamálin eru þar gott dæmi. Við ræðum lítið um inntak námsins, grunntilgang skólaþerfis og skólagöngu en þeim mun meira um ytri aðstæður.

Og er ég þá að nálgast efni sem mér finnst óhemju mikilvægt að við tökum á og skilgreinum og það er það sem ég vil kalla andlegt umhverfi. Ég velti því fyrir mér af hveru við höfum ekki tekið að því af sama krafti og almennri umhverfistvernd.

Við getum meðt mængun, við getm skilgreint eyðileggingu á náttúru og þá manninn sem hluta af náttúru. Við getum orðið sagt til um nokkurri vissu um afleiðingar umhverfismengunar.

En getum við með sama mæli tekið á umhverfi hugsans, andlegu inritaki lífs okkar.

Hvers vegna erum við svo ginkeypt fyrir nyjungum
Hvers vegna?

Hvart er það andlega umhverfi sem við búaum børnum okkar?

Hvað kennum við þeim, hvaða efni berum við á borð fyrir þau, t.d. í fjölmíslum. Hvers vegna höfum við ekki stöðvað útsendingar sem yfir þau er dæmt? Finnst okkur eðilegt að eyða laugardagskvöldum í faðmi fjölskyldunnar við ofbeldi og ofbeldisdýrkun, svo dæmi sé tekið. Hvernig er andlegu og skapandi þörfum barna og reyndar fullorðinna líka fullnæggt og fóstrað? Þetta er í minum huga eitt okkar stærsta verkefni því hvernig búurnst við við árangri, breyttu gildismati, breyttum viðhorfum, ef við hyggjum ekki að þessum undirstöðum. Tilfinningasljóir, afskiptalausir einstaklingar verða uppskeran, ef við ekki gáum að.

Við sjáum hætturnerki allt í kringum okkar. Ofbeldið, græðgin, sinnuleysið, mūgmenniskan verða sú meira áberandi. Hvernig getum við sern konur og mæður vikist undan því að ræða "andlegt, tilfinningalegt og menningarlegt umhverfi okkar og barna okkar".

Kjarkleysi til að ganga raunverlega á hölm við ríkjandi sjónarmið. Við viljum gjarnan vera þekkilegar, að öllum líki vel við okkur, viljum ekki að neinum misliki of mikil við okkur.

Við höfum aldrei látið reiðina, gremjuna og örvesentinguna frá útrás, viljum vera glaðlegar, jákvæðar, ábyrgar, raunsæjar.

Við tölum gjarnan um hinn eina rétta kuennialistastíl sem einkennist af hógveerð og kurteisi. Bannað að vera neikvæður, það er kennit við barlóm.

Allt þetta er gott svo langt sern það næð.

Reiði getur líka verið jákvæð - ekki svartagallsraus, ekki yfirlýsing um að allt hafi verið órnögulegt heldur að verðum við að ihuga vandlega í stefnuþrárvinnunni að við verðum að skilja okkur svo rækkilega frá að engum blandist hugur um að við séum raunverulegur kostur umfram aðra. Þá þurfum við ekki að kviða árangri - þá verður þetta ekki síðasta kosningaharáttan, en litum á þessa sern framundan er sern úrslitabaráttu.

ENDIR